

1

“Weet je wat mij al een tijdje bezighoudt? Nou ja, bezighouden is misschien ietwat zwaar aangezet, wellicht te nadrukkelijk en enigszins overtrokken. Maar toch, je weet, een mens vraagt zich soms zomaar iets af.” Jouke keek mij daarbij heel even quasi ongeïnteresseerd aan.

“Dat hebben jullie toch ook wel eens? Of zeg ik nou iets gek?” vervolgde hij.

“Laat ik dan op mijn beurt even een portie ongelooflijke nieuwsgierigheid acteren en me luidop afvragen wat jou, naast nietsdoen, zoal een hele tijd bezighoudt. Omdat je mij zo zit aan te koekeloeren vrees ik dat 't dan ook wel met mij te maken zal hebben. Klopt 't Jouke? Hebben je stoffige hersenactiviteiten met mij van doen?”

“Ach Wiebe, dat zou je inderdaad zo wel kunnen stellen, maar echt belangrijk is het nou ook weer niet. De mens in 't algemeen spint wat af zo af en toe. Soms zijn het zomaar wat losse gedachtedraadjes die ook meteen weer vervliegen, als door een plotselinge windvlaag weggevaagd. Soms ook zijn het overpeinzingen die je had moeten vasthouden, omdat ze zonder dat ze zijn genoteerd, hoe interessant ook, nooit meer terug te halen zijn. Vast een van de gevolgen van het ouder worden. Je wil af en toe relaties of verbanden leggen, weten hoe iets gekomen is zoals het is gekomen. Maar even zo vaak, na een tijdje doordenken of nadat er toch een antwoord is gekomen, blijkt nogal eens dat de vraag amper de moeite waard is geweest. En het antwoord daardoor dan dus ook niet. Weinig betekenisvolle nieuwsgierigheden om ...”

“Om slap te lullen als er gewoon effe niks te zeggen valt?” onderbrak Jopie Jouke.

“Ja, eh..., zo zou je 't ook kunnen zeggen,” beaamde Jouke schoorvoetend. “Maar ik mag gewoon op elk moment van de dag toch wel zeggen dat ik me ergens iets over afvraag?”

“Nou, waar ik nou niet tegen kan, is dit ongelooflijk lamlendige leutergelul. Kom op Jouke, waar kan jij al weken niet van slapen? Kan Wiebe, na jou iets op te biechten, je met je ziekmakende zielenroerselen in wellicht anderhalve zin weer een gezonde nachtrust bezorgen? Kunnen we daarna nog gewoon effe een kaartje leggen.” Strein pakte de kaarten en keek Jouke uitdagend aan. “Kom op schoolmeester, barst los. Zelfs ik begin nieuwsgierig te worden naar jouw sluimerende flutvraag waarvan onze agrariër Oenema blijkbaar het onbenullige onderwerp schijnt te zijn.”

“Get, nu wordt het wel heel erg opgeblazen. Zo'n groot item is 't nou ook weer niet,” probeerde Jouke de spanning uit het onderwerp te laten lopen, zich niet realiserend dat nu iedereen wilde weten wat hij zo graag wilde weten. Zelfs Gerben liet achter zijn krantentafel de NRC zakken.

“Moet ik op jouw rekening nog wat strotsmeer ingieten. Of zie ik aan je lichaamshouding dat je op het punt staat zelf een borrel te bestellen en ook al je maten er eentje toe wil laten komen, zodat die – samen met jouw op te biechten geheime bedenkingen – gelijktijdig kunnen worden genuttigd?” Het was kastelein Peet, die wel vaker niet ter zake doende opmerkingen plaatste, of juist de verkeerde, maar die deze keer van de gelegenheid gebruik maakte de omzet van deze avond iets op te krikken.

“Jongens, laat maar. Dit gaat nergens over. Ik sprak gewoon impulsief een opborrelende, niet van belang zijnde verwondering uit. Dus laat maar. Kom op, we gaan jassen.” Hij liep al naar het kaarttafeltje.

“Oóóh nee!” zei ik zo stellig mogelijk. “Het gaat mij aan, kom dus maar op met je intellectuele en wereldverbeterende oprisping. Als je de politiek in wil, kan je 't je niet permitteren zomaar iets uit het niets te roeptoeteren, of je luidop wat af te vragen, om dan daarna alles luchtig weg te laten wapperen. Dan wordt er gehakt van je gemaakt! Het zijn net aasgieren daar op en rond het Binnenhof.”

“Zal ik 's een gokkie wagen?” Joop deed heel gewichtig. “Jij wil weten of Wiebe nu gekker op Seike is, dan voor we de kerk hier in

Swienstar overnamen. Of anders gezegd: of Wiebe nu geiler is op zijn Seikertje dan vroeger vóór de kerkrevolutie, toch Jouke?”

“Gatverdarrie Joop, is 't weer zoover? Je blijft toch een goorbak van het diepste en onwelriekendste soort. Nou Jouke, kom op met je frustratie, voor Joop nog meer sneersmeer uit zijn stinkende beerputreportoire dit dranklokaal in slingert. Dan kan deze onzin worden afgesloten. Weet ik waar jij bij mij vreemde vraagtekens zet en kunnen we, nadat jouw Albert Verlinden-behoefte zijn bevredigd, gewoon nog even een kaartje leggen. Wat een onvoorstelbare nietszeggende non-discussie!”

Blijkbaar voelde nu ook Jouke dat zijn onuitgesproken en onbestemde gedachtekrontjes een onwenselijke wending namen en enigszins uit de klauw dreigden te lopen.

“Wat ik me gewoon afvroeg, is de vraag hoe jij en Seike elkaar hebben leren kennen?”

“Bedoel je hoe Wiebe aan Seike is blijven hangen?”

“Nee helemaal niet Joop. Gewoon hoe zij elkaar hebben gevonden. Als je ziet hoe Seike in korte tijd ongelooflijk is veranderd en Wiebe daardoor zichtbaar opbloeit, vraag ik me af wat jullie in elkaar aantrok toen jullie nog jong waren en de kerk prominent jullie doen en laten bepaalde. Het is overduidelijk zichtbaar dat jij Wiebe, daar niet ongelukkiger van bent geworden. Dan moet Seike in jullie verkeringsstijd toch, hoe moet ik dat zeggen, eh...”

“Een gelooflijke truttemareierin van net na de oorlog zijn geweest,” viel Jopie Jouke in de rede.

“Nou nee, eh., zo zou ik het eigenlijk niet willen formuleren. Ik ken haar niet zo goed. Voor het eerst eigenlijk pas een beetje vanaf het housewarmingfeestje bij Strein laatst, en daarna rond de overname van de kerk in Swienstar door ons voor een hele euro. Dan zie ik al een hemelsbreed verschil. En ik kreeg het idee dat ook Wiebe af en toe met verbazing naar een metamorfose van zijn eigen vrouw zat te kijken. Volgens mij moest Seike vanaf het begin helemaal niets van ons hebben en dan met name niets van Strein. En zie haar eens enthousiast meedoen met de andere drie vrouwen. Een lust voor het oog toch Wiebe?”

Voor ik iets kon zeggen viel Strein Jouke bij: “Ik weet nog de eerste keer dat ik een bezoek aan jullie boerderij bracht en jij mij meenam naar de woonkamer voor je theepauze voordat je de koebeesten leeg moest trekken. Jezus man, je wil niet weten met welke fantasieën ik toen thuis heel stiekem aan Seike heb zitten denken. Ach, je mag het eigenlijk best voor de helft wel weten: het was absoluut niet in beelden waar de Playboyredactie opgewonden van zou zijn geworden.”

“Nou,” zei ik, “ik moet eerlijk toegeven dat er heel veel is veranderd in een wel zeer korte periode. We waren, of misschien moet ik zeggen, Seike was nogal ver in de Heer, en dat is behoorlijk afgenomen na alle gebeurtenissen met en rond de kerk hier. En Joop, even geen gore opmerkingen over 'in de Heer zijn'. Seike was een volledig overtuigde volgeling van 'het ware woord', maar alle perikelen hier en in Swienstar hebben haar wel tot nadenken aangezet.”

“Ja, dat wil ik graag geloven: dat denken we denk ik allemaal wel, maar dat was volgens mij niet de vraag van Jouke. Dus Wiebe, hoe kwam het dat je aangeslingerd werd door iemand die zo vreselijk diep in jullie Heer zat te hannesen?”

“Dat zal ik jullie vertellen Strein. En dan ga ik maar even voorbij aan het insinuerende laatste deel van je vunzige opmerking. Het is eigenlijk heel eenvoudig gegaan. Seike was van jongs af aan mijn buurmeisje. Bijna even oud, samen op de lagere school gezeten, steeds bij elkaar in de klas. Daarna ging ik naar de landbouw-, Seike naar de huishoudschool, allebei in Leeuwarden. We fietsten bijna elke dag samen naar en van school. De scholen stonden namelijk vlak bij elkaar in de buurt.

Seike kwam uit een redelijk streng gereformeerd gezin. Mijn ouders waren gewoon hervormd, mijn moeder zelfs van doopsgezinde huize, maar daarvan was hier geen kerkgemeenschap. Toen wij gingen trouwen, gebeurde dat in Seikes kerk. Daarna ging ik steeds met haar mee naar diezelfde kerk. Want ja, daar wil je geen ruzie om hebben. Pas na de geboorte van Tim en Femke zijn we overgestapt naar de

hervormde kerk. De gereformeerden hier waren zelfs Seike af en toe te streng.”

“Dus je bent niet verliefd geworden op een lekker stuk dat je ergens opdook en waarmee je de hooiberg indook? Alles gewoon met je buurmeisje, dat je al vanaf je jeugd kende? Wat saai!”

“Niet echt opwindend Joop, dat zou je wel kunnen zeggen, maar zo ging dat toen gewoon en ik heb er geen moment spijt van gehad. We hebben twee geweldige kinderen, Tim en Femke, zoals je weet en we hebben nooit ruzie.”

“Tuurlijk niet, je doet gewoon wat Seike beveelt, dan komen er nooit problemen. Lijkt me logisch. Maar ben je ook nooit verliefd geweest op een ander? Is Seike de enige waar je het mee gedaan hebt? Want je hebt twee kinderen, dus moeten jullie het minstens twee keer gedaan hebben, toch? Dan moet je toch tenminste eh..., nou ja eh... hotseknuts, sappige Friese stampot met een lekkere opgewarmde boerenmetworst. Ik bedoel, dan moet Seike toch twee keer de benen eh...”

“Jesus Joop,” onderbrak ik hem, voordat hij zijn vlezige volzin kon vervolmaken. “Jouw gestoorde logica is weer verre van verfrissend en nee, ik heb nooit een ander gehad en nee, ik mis dat ook niet om alvast je volgende vervelende vraag te beantwoorden. Dit gebeurde vroeger veel vaker: jonge mensen van dezelfde of bijna dezelfde kerk, die daardoor iets gemeenschappelijks hadden.”

“Waar woonde je toen je nog jong was? Op dezelfde boerderij waar je nu nog woont?” vroeg Strein.

“Ja, op dezelfde boerderij, alleen was die in die tijd uiteraard zonder de aanbouw en nog niet in familiebezit. Toen mijn vader doorkreeg dat ik ook boer wilde worden, heeft hij de boerderij en al het bijbehorende land van de eigenaar over kunnen nemen. Dat was wat, daar had het dorp tijdenlang praat over. Een boerderij kopen en alleen maar voor de bank werken. Iedereen verklaarde mijn vader voor gek en moet je nou eens kijken. Samen met Tim gaan we weer verder uitbreiden, nu de melkquota zijn afgeschaft.

Ik was dan wel niet enig kind, toch ging alles mijn kant op: de boerderij en het land, samen met alle schulden. Mijn zuster moest

niets van schijtende koeien en stinkend kuilgras hebben. Ze sloeg een bakkerszoon aan de haak die later lekker opklom binnen het bankwezen. Als kind schaamde ze zich voor haar boerenafkomst, deed er alles aan om niet naar boerderij te stinken. Dat haar lover naar zoete broodjes riekte was een issue waar nooit over gediscussieerd mocht worden.

Dat ze niets agrarisch had liet ze meermalen blijken. Ze weigerde bijvoorbeeld altijd om even met de bezem achter de koeien langs te lopen om de op de rand van de stal gedeponeerde koeienkwakken, die dus net niet in de grup waren gevallen, alsnog een halve meter naar beneden te vegen. En uiteraard veelvuldig geurtjes spuiten om maar vooral geen boerentrien genoemd te kunnen worden. Maar voor de rest een prima zuster, niks mis mee. We zien elkaar regelmatig.

Dan zou de logische vraag kunnen komen wat zij daar dan achter die koeien te zoeken had. Nou, ze moest daar elke keer achterlangs lopen als ze moest 'toiletteren'. Maar helaas voor haar: we hadden geen toilet in huis. Alle behoeften moesten buiten afgehandeld worden. Aan het eind van de grup, aan de buitenmuur van de stal was boven de gierput een houten hûske gebouwd. Het hûske was een klein hokje met binnenin een platte plank van een kleine meter lang en zo'n halve meter breed. Daarin was een poepgat met een afneembaar en goed passend deksel gemaakt. Op de zitting naast het gat lag een stapel in partjes gescheurde oude kranten. In ons geval kreeg De Leeuwarder Courant daar haar laatste bestemming.”

“Jammer dat jullie niet Het Friesch Dagblad lazen,” onderbrak Strein mij. “Je kont afvegen met een krant lijkt mij geen lolletje, heeft alleen maar een zwart gat tot gevolg. Met het kristelijk Friesch Dagblad zou het toch een feest geweest moeten zijn. Oog om oog, stront om stront, toch?”

Het had geen zin hierover een discussie te beginnen: de mening van antikrist Strein was onveranderbaar, dus ging ik rustig verder: “Omdat er alleen maar gier in de put kwam en wat menselijke hardware, vielen alle verwerkte etensresten met een plons in het bruine sop. Pas als de gierput door de koeien bijna vol was gepiest,

moest je een speciale techniek toepassen om je kont niet deels stinkend zeiknat te laten worden. Liet je de bruine monstertjes al krantenfragmenten lezend achteloos vallen, veroorzaakte je een kleine onwelriekende fontein, tegengehouden door de blanke billen die op dat moment het poepgat afsloten. Het was een kunst om de bommetjes net voor de bevrijding uit de warme uitgang even met een wiebelzwiepje een laatste zetje zijwaarts te geven, waardoor ze niet rechtstandig, maar in de breedte te gier gingen. Daardoor kon je droog aan het verscheurde wereldnieuws beginnen. Zwaaide je te wild, dan had je daarna meer stukjes krant voor het billengebied naast de uitgang nodig, was je met je wiebelkont een fractie te laat, dan was een plens van onderen de ultieme aanmoediging de volgende keer iets meer bij de les te blijven en beter te timen.

Eens zaten we, een vriendje en ik, daar zo rond ons tiende stiekem een gejatte sigaret te roken. Toen mijn vader met een ruk de deur opentrok - ik weet nog steeds niet hoe hij het wist - had mijn vriend de sigaret in zijn mond, terwijl hij met z'n broek op de knieën op het poepgat zat. Dat laatste kan ik me domweg niet meer voor de geest halen, maar 't moet zo zijn geweest, omdat de sigaret op een van zijn billen werd uitgedrukt. Volgens mij zijn de ouders van hem nooit verhaal komen halen. Of hij heeft niets gezegd, of zij waren het volledig met mijn ouwe eens. Moet je nu eens proberen, je staat meteen voor de rechtsprekende witte beffen.”

“Leuke anekdote Wiebe, maar je dwaalt helemaal af,” kwam Jopie er tussen. “Volgens mij had Jouke een RTL Boulevard-vraag over je privéverleden met Seike.”

“Sorry, was ik helemaal kwijt, je hebt gelijk.”

“Of het is een ordinaire afleidingsmanoeuvre en wil je Joukes vraag eigenlijk helemaal niet beantwoorden.” Peet liet merken ook een en al oor te zijn geweest.

“Nee hoor, maar bij het noemen van mijn zuster in combinatie met het hûske boven de gierput dwaalde ik ongemerkt af naar wat herinneringen. Zoals die ene keer, toen mijn vader met een gierpomp de put ging legen. Hij had een speciale giertank op een wagen. De gierpomp stond rechtop in de put en met mankracht moest de gier

worden opgepompt. De troebele vloeistof stroomde via een soort olifantenslurf in de tank. De gier werd dan daarna over het land uitgereden. Het paard ervoor. Mijn vader op de bok, de bedieningshendel binnen handbereik. Die hendel was middels een verlengstuk langs de hele tank verbonden met het achtereind van de giertank. Daar, in het midden onderaan die achterkant zat een opening, afgesloten door een metalen plaat. Door de hendel van je af te duwen werd de plaat achter omhoog getrokken, waardoor de gier vrijelijk in een halve bolvorm gelijkmatig een strook van zo'n drie meter breed het weiland kon bemesten. Om het over die breedte te kunnen verspreiden, zat er een bijna platte plaat onder de opening, in de vorm van een enigszins hol gevormde spade.

Ik weet nog als de dag van gisteren dat ik, toen de giertank net gevuld was en mijn vader voor het uitrijden nog even een bakkie thee ging drinken, aan de achterkant wilde weten hoe het werkte. Ik denk dat ik een jaar of zes was. Dat weet ik niet meer zo precies, maar het gevolg van mijn ontdekkingshandeling nog donders goed. Ik was door en door stinkend nat, mijn vader witheet, het erf vol stinkende smurrie, mijn moeder bezorgd of ik niet van schrik wat had binnen gekregen en ik, behalve een schop onder mijn kont, een week lang ontieligelijk onwelriekend.”

“Je hebt er moeite mee Wiebe, geef 't maar toe.”

“Waarmee Joop? Met die gier of met Seike?”

“Misschien wel met beide, of is er een verschil?” Deze onpasselijke dubbelzinnige opmerking kon alleen maar van achter de tap komen.

“Met Joukes nieuws'gier'igheid Wiebe, antwoordde Joop maar snel.”

“Is dat een verkapte vreemde woordspeling in dit verband Joop, of een toevalstreffer?” vroeg Strein en ging in een adem door: “Je zou 't hebben over je liefdesleven Wiebe, je escapades met die onweerstaanbare vlam van je.”

“Ach ja, weer afgeden in de zeik van het verleden. Sorry! Ik had dus een zuster; Seike was enig kind. De boerderij met al zijn landerijen, en waar zij geboren was, grensde aan de onze en ze waren

voor ruim minder dan de helft van de bank. Dus toen wij trouwden, wisten we dat we ooit beide bedrijven samen zouden kunnen voegen. En dat is een tijd geleden gebeurd.”

“Jouw huwelijk lijkt meer een godsdienstige zakendeal dan een liefderijke ontdekkingsstocht.”

“Dat kan zo lijken Joop, maar het valt allemaal reuze mee. Zeker nu, na alle onchristelijke toestanden van de laatste tijd en het hergebruik van onze gezamenlijke kerk in Swienstar. Ze geniet intens in gepaste stilte om met jullie vrouwen samen te werken en iets moois op te bouwen.”

“Ho, ho! Laat Fiek dat niet horen. Zij is dan wel mijn vrouw, maar niet op de manier zoals jij dat ziet met een stadhuis en die idiote kerkrituelen. Wij hokken ordinair als man en vrouw, maar voor de wet zijn we partners. Dat klinkt eigenlijk ook best redelijk zakelijk realiseer ik me nou ineens.”

“Mar geniet ook met volle teugen,” onderbrak Jouke Strein. “Ze gaat volledig op in de kerk. Dat is weer eens wat anders dan vol in de Heer, toch Joop? En jouw Treinie kan steeds meer haar eieren kwijt heb ik zo begrepen. Zij gaat lekker creatief van alles en nog wat op touw zetten. Zelfs eieren, voorzien van verfijnde motieven, zag ik laatst. Heerlijk toch! Volgens mij een voltreffer voor vooral onze vier vrouwen.”

“Weet je,” zei ik, “we hebben allebei jullie boeken gelezen, eerst Romke D'13 van Strein en daarna het boek van Jouke: Revolutie: Wat als...?. Best leuk, omdat wij er ook in voor komen. Maar weet je wat ik opmerkelijk vind? Hoe weet iemand nou dat hij of zij kan schrijven? Ik bedoel, als je nooit een boek hebt geschreven, wat bezielt je dan om er aan te beginnen? Je loopt toch de kans dat je na twaalf en nog een halve bladzijde niets meer weet te schrijven. Of als je 't terugleest, dat je 't zelf ook helemaal niks vindt? Of gaat dat zo niet?” Ik was benieuwd naar het antwoord van Strein of Jouke. Het was Jouke die van wal stak.

“Toen ik leider was van Wim Willems voetbalteam, kreeg ik de neiging af en toe een verslagje te schrijven in het clubblad. Dat was tot dan toe niet gebruikelijk. Het was een vreselijk saai blaadje, waar

eigenlijk niemand wat in schreef en niemand wat uit las. Het bevatte wat mededelingen, het programma van het daaropvolgende weekend en zoveel mogelijk plaatselijke reclame. Ik schreef geen droog verslagje met alleen de doelpuntenmakers in geleend voetbaljargon, versleten prietpraat en kapot geschreven clichés. Ik schreef het luchtig en noemde regelmatig alle spelers bij naam, ook die van de hardlopende mannekes die echt nooit zouden leren voetballen. Verslagjes waaraan ik meestal een papje humor toevoegde. Blijkbaar vonden de leden mijn stukjes leuk, want al snel kwamen er meer leuke voetbalverslagen. Op een gegeven moment stak de een de ander naar de kroon met de meest schijtlollige onzinstukjes. Voor mij hét moment om af te haken.”

“En jij Strein?”

“Als je mijn boek goed gelezen had, had je het niet hoeven vragen Joop.” Strein ging gemakshalve even voorbij aan het algemene vermoeden dat Joop niet las omdat hij wel eens zwaar dyslectisch zou kunnen zijn. “Misschien kun je je de adderbrieven nog herinneren? Nou, toen ik enkele mensen die brieven heb laten lezen die ik ook daadwerkelijk naar die kerkclowns heb gestuurd, werd mij van verschillende kanten geadviseerd er iets meer mee te doen. Een boek schrijven of zoiets. En zo is 't eigenlijk gekomen: van het één ook nog het ander. Kon ik lekker wat frustraties en ideeën kwijt. Maar dat weten jullie inmiddels.”

“Kan het ook in de genen zitten?” vroeg ik me luidop af

“Over welke genen hebben wij het dan mogelijk wel of niet Wiebe?” Jopie verwoordde gewichtig wat de rest zich waarschijnlijk ook afvroeg.

“Die van mijn vader,” antwoordde ik. “Mijn ouwe heeft op late leeftijd ook een soort boek geschreven. Ik vond het tussen zijn spullen toen hij overleden was. Handgeschreven, op gelinieerde A4 vellen, met een stug stuk blauw geaard elektriciteitsdraad samengebonden. Over zijn leven. Een autobiografie zeg maar. Ik wist wel dat hij zijn leven lang van alles bijhield en opschreef. Mijn ouders noteerden alle gebeurtenissen in schriften, later in agenda's en bewaarden daarvan alle jaargangen. Mijn vader waarschijnlijk al

vanaf zijn lagere schooljaren. Ik denk niet dat hij ooit van plan was om het uit te geven. Misschien heeft hij 't geschreven om mijn zuster en mij later een kijkje te geven in zijn leven. Ik ben er in begonnen en ik moet zeggen, er staat heel wat dat ik nog niet wist. Mijn vader was niet zo'n prater, ook niet echt een schrijver, maar heeft wel het een en ander meegemaakt!

Hij is hier in 1920 geboren, heeft de crisis van de jaren dertig en de Tweede Wereldoorlog meegemaakt. Als ik het zelf helemaal heb gelezen, zal ik wat aantekeningen maken en zou ik een aantal voorvallen kunnen vertellen als jullie dat leuk vinden. Al bij de eerste bladzijden was ik stom verbaasd, temeer omdat ik over mijn leven nog geen anderhalve bladzijde aantrekkelijke anekdotes bij elkaar kan harken. Maar ik vind het wel leuk als ik een verkorte, vertaalde versie voor onze kinderen zou kunnen maken. Misschien dat jij het dan eerst eens zou willen doorlezen Jouke? Hij heeft alles in het Fries geschreven. Wil jij als mijn corrector fungeren? Omdat het niet uitgegeven gaat worden hoeft er ook geen professionele controleur ingeschakeld te worden.”

“Tuurlijk jongen, doe ik graag.” antwoordde de schoolmeester spontaan.

“Mogen wij het dan ook lezen en zo een beetje in jouw geschiedenis meegluren?” vroeg Strein. “Uiteraard nadat Jouke swingend met zijn rode schoolmeestergerei ongenadig door een stukje plaatselijke historische folklore is gefietst?”

“Dan wordt dat voor mij weer een verhaal als een afgebroken gebed, waarbij het einde niet gehaald wordt,” onderbrak Joop hem. “Een verhaal waar ik niet door ga komen. Aan dat van Strein en ook aan dat van Jouke ben ik wel begonnen. Maar ja, daar kom ik zelf in voor. Dus dacht ik dat het daarom wel zou lukken omdat ik eigenlijk zelf alles heb meegemaakt. Helaas, na een aantal bladzijden ging het al niet meer. Het lukt me echt niet een heel boek te lezen. Als jij nu met iets komt waar ik niks mee heb en waar ik niets van weet, weet ik nu al dat dat 'm dan zeker niet gaat worden. En toch wil ik wel weten wat hier vroeger met een oud-dorpsgenoot is gebeurd. Een voorgelezen boek zou voor mij een uitkomst zijn.”

“Wist je dat lezers dat aan kunnen vragen?” zei Strein. “Een goeie kennis van mij is zwaar dyslectisch, wilde mijn boek graag lezen maar kwam er ook al niet doorheen, net als jij Joop. Ze heeft Romke D'13 als luisterboek aangevraagd bij de gesproken bibliotheek van Stichting Aangepast Lezen. De vrijwilligers daar doen dat kosteloos. Het duurt heel erg lang voor het eindelijk op een geluidsband staat, want het wordt door amateurs op vrijwillige basis ingesproken. Er zijn zo al meer dan 70.000 boeken, 175 tijdschriften en diverse regionale en landelijke dagbladen. Dus Joop, wat let je!”